«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6).

# ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς' 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος Κτ'. Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Δεκεμβρίου 1936 Ἀριθ. 1264

## ΣΤΟΜΑ ΕΚΠΕΜΠΟΝ ΦΛΟΓΑΣ

Ἐὰν ὁ ὀξύθυμος θὰ παρεβάλλετο προσφυῶς πρὸς ἐκρηκτικὴν ὕλην, ὁ λοίδορος καὶ ὁ ὑβριστὴς ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ δραστικὸν ἔναυσμα, τὸ ὁποῖον γίνεται ἀρχὴ τῆς φωτιᾶς. Δὲν εἶνε ἁπλῶς σπίρτον, τὸ ὁποῖον ἀνάπτον δι' ἁπλῆς τριβῆς διατηρεῖ ἐπ' ὀλίγας μόνον στιγμὰς τὴν φλόγα του καὶ ἐὰν δὲν εὕρῃ εὔφλεκτον ὕλην σβύνει χωρὶς νὰ μεταδώσῃ τὴν φωτιάν του. Εἶνε φλὸξ ἰσχυρά, ποὺ ἀποξηραίνει καὶ τὸ χλωρότερον ξύλον διὰ νὰ τὸ μεταβάλῃ εἰς ὀλίγας στιγμὰς εἰς εὔφλεκτον προσάναμμα. Εἶνε σωστὴ συσκευή, ἡ ὁποία μὲ τὸν μηχανισμὸν συγκεντρώνει κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν φλόγα, ὥστε δύναται νὰ ἀνάψῃ εὐκόλως καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν γαιάνθρακα, ποὺ ὁμοιάζει πολὺ τὴν πέτραν.

Εἰξεύρεις, τί λέγει ὁ σοφὸς Σολομῶν; «Ἐσχάρα ἄνθραξι καὶ ξύλα πυρί, ἀνὴρ δὲ λοίδορος εἰς ταραχὴν μάχης» (Παροιμ. κς' 21). Δηλαδὴ ὅ,τι εἶνε ἡ ἐσχάρα διὰ τὰ κάρβουνα, εἶνε καὶ ὁ λοίδορος διὰ τὴν πρόκλησιν ταραχώδους συγκρούσεως. Τὸ προσάναμμά σου εἰς τὰ ἄγρια κάρβουνα θὰ σβύσῃ μετ' ὀλίγον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ καὶ ὁ κατάλληλος μηχανισμός, ὁ ὁποῖος θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν μετάδοσιν τῆς φωτιᾶς. Καὶ ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς εἶνε ἡ ἐσχάρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν περνᾷ διαρκῶς ὁ ἀὴρ καὶ τροφοδοτεῖ μὲ τὸ ὀξυγόνον του τὰ κάρβουνα, πίπτει δὲ πρὸς τὰ κάτω ἡ στάκτη, ἡ ὁποία θὰ ἠμποροῦσε νὰ σκεπάσῃ καὶ εἰς τὸ τέλος νὰ σβύσῃ τὸ ἀναμμένον κάρβουνον.

Κάτι παρόμοιον εἶνε καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ λοίδορος. Μὲ τοὺς πικρούς του λόγους, μὲ τὰς εἰρωνείας του, μὲ τοὺς χλευασμούς του, μὲ τὰς ὕβρεις του, μὲ τοὺς σαρκασμούς του, προκαλεῖ διαρκῶς καὶ ἐρεθίζει καὶ τὰς πλέον ἀπαθεῖς καρδίας. Τοὺς πλέον ψυχροὺς χαρακτῆρας εἶνε ἐπόμενον νὰ τοὺς διεγείρῃ καὶ νὰ τοὺς ἀνάψῃ.

Δὲν θὰ εἴπῃ ἁπλῶς ἕνα λόγον. Διὰ νὰ λέγεται λοίδορος σημαίνει, ὅτι τὸ νὰ κοροϊδεύῃ καὶ εἰρωνεύεται τοὺς ἄλλους κατήντησεν ἕξις καὶ πάθος εἰς αὐτόν. Ὅταν λοιπὸν ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, ἡ μία λοιδορία θὰ διαδέχεται τὴν ἄλλην· ὁ ἕνας πειρακτικὸς λόγος θὰ ἐπακολουθῇ εἰς τὸν ἕτερον· θὰ ὁμοιάζῃ πρὸς σωλῆνα πεπυρακτωμένον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον συνεχῶς θὰ ἐκσφενδονίζωνται πρὸς τὰ ἔξω φλόγες καὶ σπινθῆρες πυκνοί.

Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς συνεχεῖς προκλήσεις; Μόνον ἕνας ἄνθρωπος ἀναγεγεννημένος καὶ ἐξηγιασμένος. Δηλαδὴ ἕνας ἄνθρωπος ἐξ ἐκείνων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχουν πολλοί. Διὰ τοὺς πολλούς; Ὑπάρχουν βέβαια μερικοὶ ἐκ φύσεως ἤπιοι καὶ ὑποχωρητικοί. Εἶνε ζήτημα ὅμως, ἐὰν καὶ αὐτοὶ θὰ ἀνθέξουν· θὰ ὑποχωρήσουν ἅπαξ, δίς, δεκάκις· θὰ ὑπομείνουν τὴν λοιδορίαν αὐτήν· θὰ κάμουν, πῶς δὲν ἤκουσαν τὴν κοροϊδίαν ἐκείνην. Ἐπὶ τέλους ὅμως θὰ χάσουν τὴν ὑπομονήν των. Ἀφίνω τοὺς ἄλλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν πολλοὶ ζωηρότεροι καὶ ἄλλοι εὐερέθιστοι καὶ ὀξύθυμοι. Τί θὰ γίνῃ; Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ τὸ εἴπωμεν· θὰ προκληθῇ «ταραχὴ μάχης». Ὅ,τι εἶνε ἡ ἐσχάρα διὰ τὰ κάρβουνα καὶ τὰ ξύλα διὰ τὴν φωτιάν, αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε καὶ ὁ λοίδορος «εἰς ταραχὴν μάχης».

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

## ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΦΥΛΩΝ

1. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος. Μεταξὺ τῶν αἰτιῶν, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ ἡ μόρφωσις τῶν διαφόρων φυλῶν, τάσσομεν πρώτην τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος. Περιβάλλον δὲ ὅταν λέγωμεν, ἐννοοῦμεν κυρίως μὲν καὶ μάλιστα τὸ κλῖμα τῆς χώρας, ἐν τῇ ὁποίᾳ διαβιοῖ ζωϊκή τις ὕπαρξις, ἔπειτα δὲ τὴν δίαιταν καὶ τοὺς λοιποὺς ὅρους τοῦ ζῆν. Γνωρίζομεν ἤδη, πόσον τὸ φυσικὸν περιβάλλον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων τοῦ αὐτοῦ εἴδους, εἰς τὰς διαφόρους ζώνας τῆς γῆς ἐγκατεστημένων, ἀλλὰ καὶ πόσον ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ τεχνητοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐπινοητικότητος καὶ τέχνης αὐτοῦ δημιουργεῖ, ἐπέτυχε διὰ τῆς λεγομένης τεχνητῆς ἐπιλογῆς τὴν παραγωγὴν πλήθους ποικιλιῶν καὶ φυλῶν μεταξὺ τῶν κατοικιδίων ζώων καὶ τῶν κηπευομένων φυτῶν.

Οὕτω τὰ φυτὰ ἢ τὰ δένδρα προσλαμβάνουσι διάφορον ἀνάπτυξιν ἐν τῇ πεδιάδι καὶ ἄλλην ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἄλλην εἰς τὰ θερμὰ καὶ ἄλλην εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα, ἄλλην παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἢ τῶν θαλασσῶν καὶ ἄλλην μακρὰν αὐτῶν. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῶα. Ἄλ-

λο τρίχωμα καὶ χρῶμα προσλαμβάνουσι ταῦτα εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ ἕτερον εἰς τὰ ψυχρά. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι αἱ ἀλώπεκες τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Γαλλίας, καίπερ ἀνήκουσαι εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, διακρίνονται ὅμως ἀλλήλων κατά τε τὴν πυκνότητα τοῦ τριχώματος καὶ τὸν χρωματισμὸν αὐτοῦ. Οἱ λέοντες τοῦ Σενάάρ, μολονότι ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος πρὸς τοὺς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Βαρβαρίας, ἐν τούτοις παρουσιάζουσι διαφοράς, διακρινούσας τοὺς μὲν τῶν δέ. Τοῦ περιβάλλοντος τούτου τὴν ἐπίδρασιν δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποφύγῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ καὶ οὗτος φέρει ζῶντα ὀργανισμὸν καὶ εἶνε ζῶσα ὕπαρξις. Μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς τέχνης, τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπινοήσεων αὐτοῦ δύναται νὰ τροποποιῇ τὸ περιβάλλον τοῦτο κατ' ἀρέσκειαν καὶ νὰ μετριάζῃ οὕτω τῆς φύσεως τὴν ἐπίδρασιν ἐφ' ἑαυτοῦ. Εἰς τρόπον ὥστε εἰς παλαιοτέρους χρόνους, ὁπότε ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἀκόμη προοδεύσει εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμόν, ἐξηρτᾶτο δὲ ἀπὸ τὴν φύσιν περισσότερον, ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἦτο βαθυτέρα καὶ ἰσχυροτέρα.

Παρὰ ταῦτα ὅμως αἱ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος παραμένουσιν ἀκόμη αἰσθηταί. Οὕτως οἱ ἀπόγονοι λευκῶν ἐγκατεστημένων εἰς τὰς τροπικὰς χώρας καθίστανται ἐλαιόχροες, ἐν Ἀφρικῇ δὲ φθάνουσι μέχρι τοῦ νὰ κατάστῶσι μελάγχροες. Παράδειγμα τοιαύτης μεταβολῆς ἔχομεν τοὺς εἰς τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια μετοικήσαντας Πορτογάλλους(1). Ἀλλὰ καὶ οἱ μαῦροι ἐγκαθιστάμενοι ἐν Ἀμερικῇ ὑφίστανται ἀνάλογον ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἀπετελέσθη νέα τις ποικιλία μαύρων, ὁ Ἀμερικανὸς μαῦρος, ὅστις ἔχων τὸ χρῶμα ὀλιγώτερον βαθὺ καὶ ἀποβαλὼν ἐντελῶς τὴν χαρακτηριστικὴν ὀσμὴν τῆς μαύρης φυλῆς, μετὰ βαθείας περιφρονήσεως προσβλέπει πρὸς τὸν προσφάτως ἀποβιβασθέντα εἰς Ἀμερικὴν Σενεγαλέζον.

Ὁ Quatrefages(2) προβάλλει παράδειγμα τοὺς μόλις πρὸ τριῶν αἰώνων ἐγκατασταθέντας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας Ἀγγλοσάξωνας. Σήμερον ὁ Yankee, ὡρισμένος τύπος κατοίκων τῆς Ἀμερικῆς, δὲν ὁμοιάζει πλέον πρὸς τοὺς προγόνους του. Ἤδη δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρας γενεᾶς ὁ Ἀμερικανὸς Ἄγγλος παρουσίασε διαφοράς, αἵτινες τὸν ἐπλησίασαν πολὺ πρὸς τοὺς ἐντοπίους Ἀμερικανούς. Καὶ καθὼς περιέγραψε τὰς διαφορὰς ταύτας ὁ αὐτὸς Quatrefages, «τὸ δέρμα ἀποξηραίνεται καὶ ἀπόλλυσι τὸν ρόδινον χρωματισμόν του· τὸ ἀδενικὸν σύστημα συνεστάλη εἰς τὸ ἐλάχιστον· ἡ κόμη καθίσταται λεία καὶ βαθύχρους· ὁ τράχηλος ἀποβαίνει ἐπιμήκης· ἡ κεφαλὴ ἐλαττοῦται κατὰ τὸν ὄγκον. Εἰς τὴν ὄψιν αἱ κροταφικαὶ κοιλότητες καθίστανται ἐμφανέστεραι· τὰ ὀστᾶ τῶν μήλων τῶν παρειῶν μᾶλλον προεξέχοντα· αἱ κοιλότητες τῆς κόγχης βαθύτεραι· ἡ κάτω σιαγὼν ὀγκωδεστέρα. Τὰ ὀστᾶ τῶν μελῶν ἐπιμηκύνονται, καθ' ὃν χρόνον αἱ κοιλότητες αὐτῶν συστέλλονται, εἰς τρόπον ὥστε τόσον ἐν Γαλλίᾳ, ὅσον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευάζουσι διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας γάντια, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶνε ἐξαιρετικῶς μακροί. Παρὰ τῇ γυναικὶ ἡ λεκάνη πλησιάζει τὴν τοῦ ἀνδρός».

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀναμένῃ τις τὴν μεταβολὴν λευκοῦ τινος εἰς μαῦρον νὰ συντελεσθῇ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Τοιαῦται μεταβολαὶ ἀπῄτησαν πολυαρίθμους γενεὰς καὶ ἔτη μακρότατα. Ἡ διαρκὴς τοῦ περιβάλλοντος ἐπίδρασις διὰ τῆς παρόδου μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν, καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος ἔζη βίον φυσικώτερον τοῦ σημερινοῦ καὶ ἦτο περισσότερον ἐκτεθειμένος εἰς τῶν εὐμεταβόλων καιρικῶν συνθηκῶν τὸν ἐπηρεασμόν, ὤξυνεν ὁλονὲν καὶ ἐμεγέθυνε τὰς διαφοράς, αἵτινες κατ' ἀρχὰς ἀνεφάνησαν ἐλαφραὶ καὶ δυσδιάκριτοι.

(1) Durand, voyage au Sénégal I σελ. 169.
(2) Παρὰ Guibert et Chinchole, ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 441.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

## Ο ΜΩΪΣΗΣ ΕΥΛΟΓΕΙ ΤΟΥΣ ΤΕΧΝΙΤΑΣ

Ὁ Μωϋσῆς ἐπεθεώρησεν ἕνα πρὸς ἕνα ὅλα τὰ κομμάτια καὶ ὅλα ὅσα ἐχρειάζοντο νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ σκηνή. Καὶ ὅπως μᾶς λέγει ἡ Γραφή, τὰ ἤυρεν ὅλα φτιασμένα «ὃν τρόπον συνέταξε Κύριος». Καὶ ἐκδηλώνων ὁ προφήτης τὴν εὐχαρίστησίν του καὶ τὴν εὐαρέσκειάν του εἰς τοὺς τεχνίτας, ποὺ τὰ ἔφτιασαν, «εὐλόγησεν αὐτούς» (Ἐξόδ. λθ' 8).

Εὐλογημένος καὶ ταπεινὸς ἄνθρωπος ὁ Μωϋσῆς. Ὅπως πρέπει νὰ εἶνε κάθε προϊστάμενος καὶ κάθε ἄρχοντας καὶ κάθε ἐπόπτης καὶ ἐπιθεωρητής. Κύτταξε μὲ πόσην καλοκαγαθίαν κάμνει τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς ἐπιθεωρήσεως. Χωρὶς γκρίνιαις. Χωρὶς ἰδιοτροπίαις. Χωρὶς νὰ τοῦ πταίουν ὅλα. Καὶ χωρὶς νὰ ζητῇ νὰ εὕρῃ κάποιαν ἀφορμὴν γιὰ νὰ ἀρχίσῃ τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς ἐπικρίσεις. Μὴν ἀμφιβάλλῃς, ὅτι σὲ ἕνα τέτοιο μεγάλο ἔργον, ὅπως ἦταν ἡ σκηνὴ μὲ τὰ παραρτήματά της καὶ τὰ σκεύη της, μικροελλείψεις, ὄχι βέβαια σοβαραῖς καὶ σπουδαίαις, θὰ ἐσημειώθησαν. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ μικροελλείψεις αὐταὶ δὲν παρέβλαπτον τὸ ὅλον ἔργον οὔτε ἐχαλοῦσαν τὸ γενικὸν σχέδιον τῆς σκηνῆς, ὁ Μωϋσῆς τὰς παρέτρεξεν. Ὡρισμένως δὲ ἂν εἶχε τὴν διάθεσιν αὐτὴν τῆς ἐπικρίσεως, ἡ ὁποία εὑρίσκει πάντοτε κάτι διὰ νὰ παρατηρήσῃ καὶ ἡ ὁποία ἀρέσκεται νὰ ἐξογκώνῃ τὰ μικρὰ καὶ νὰ μεγαλώνῃ τὰ ἀσήμαντα, ὁ Μωϋσῆς δὲν θὰ ἔμενε διόλου εὐχαριστημένος καὶ μεγάλαις γκρίνιαις θὰ ἠκούοντο εἰς βάρος τῶν τεχνιτῶν. Τέτοιο πρᾶγμα ὅμως δὲν συμβαίνει τώρα. Ὁ Μωϋσῆς μένει τελείως εὐχαριστημένος. Καὶ ἐκφράζει, ὅπως εἴπαμεν, τὴν εὐχαρίστησίν του εἰς τοὺς τεχνίτας, διὰ νὰ εὐχαριστηθοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ διὰ νὰ ἐνθαρρυνθοῦν καὶ μείνουν ἱκανοποιημένοι.

Τέτοιος γίνου καὶ σύ, ἀδελφέ μου. Μὴ γκρινιάζῃς διαρκῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σου. Καὶ μὴ σὲ πιάνῃ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς ἐπικρίσεως, ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἐγωϊσμὸν καὶ ποὺ σὲ κάνει νὰ μὴ εὐχαριστῆσαι μὲ τίποτε. Ἂν βλέπῃς καὶ κάτι, ποὺ δὲν εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου τέλειον, κάνε στραβὰ ὀμμάτια. Καὶ ἂν πρόκηται νὰ κάμῃς κάποιαν παρατήρησιν, ἄφησε τὸν ἐξουσιαστικὸν τόνον καὶ τὰ πικρὰ λόγια. Μεταχειρίσου τὴν γλυκύτητα. Μὴ ξεχάνῃς ποτέ, ὅτι ἄνθρωποι εἴμεθα ὅλοι, καὶ ἂν σήμερον σφάλῃ ὁ ὑπηρέτης σου ἢ ὁ ὑφιστάμενός σου, αὔριον θὰ σφάλῃς σύ. Ὅταν δὲ ἴδῃς, ὅτι ὁ ὑπηρέτης σου εἶνε συνεπὴς εἰς τὸ ἔργον του καὶ πρόθυμος εἰς τὸ καθῆκόν του, δεῖξέ του τὴν καλοκαγαθίαν, τὴν ὁποί-

αν ἔδειξε τότε καὶ ὁ Μωϋσῆς. Μὴν εἴπῃς μέσα σου: Μὴ τοῦ δίνῃς ἀέρα, γιατί θὰ τὸ πάρῃ ἐπάνω του. Ὄχι. Πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ ἐνθαρρυνθῇ, νὰ μείνῃ εὐχαριστημένος, νὰ μὴν εἰπῇ μέσα του: Μὰ ὅ,τι καὶ ἂν κάνω, δὲν θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ἅμα σχηματίσῃ τὸ φρόνημα αὐτό, ἀδελφέ μου, βγάλε το ἀπὸ τὸν νοῦν σου. Δὲν θὰ εἰμπορέσετε νὰ συνεργασθῆτε μὲ εἰλικρίνειαν. Καί, ἢ θὰ ζητήσῃ νὰ φύγῃ μιὰν ὥραν προτήτερα ἀπὸ κοντά σου· ἢ ἂν δὲν ἠμπορέσῃ νὰ κατορθώσῃ αὐτό, θὰ προσπαθῇ νὰ σὲ γελᾷ καὶ νὰ σοῦ ρίπτῃ στάχτη στὰ ἠμμάτια.

Βέβαια, δὲν λέγω· ὑπάρχουν καὶ ὑφιστάμενοι, οἱ ὁποῖοι πέρνουν ἀέρα μὲ τὴν καλοκαγαθίαν αὐτὴν τῶν προϊσταμένων. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος γιὰ νὰ μεταβληθῇς σὺ εἰς στριμμένον ἄνθρωπον καὶ γκρινιάρην. Φθάνει μόνον νὰ εἶσαι συνετός. Θὰ ἐνθαρρύνῃς καὶ τὸν ὑφιστάμενον αὐτόν, κάπως μετρημένα· θὰ τὸν ἐπαινέσῃς ἕως ἐκεῖ, ποὺ δὲν θὰ πάρῃ ἀέρα. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σὲ ἀντικρύζῃ πάντοτε σκυθρωπὸν καὶ σκαιόν. Ἀρκεῖ νὰ εἶσαι μόνον σοβαρός. Καὶ μὲ λίγα λόγια, ἀδελφέ μου, φρόντιζε νὰ εἶνε πάντοτε ὁ τρόπος σου ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Πρόσεχε νὰ μὴ σοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸ μυαλό, ὅτι ἐπειδὴ εἶσαι προϊστάμενος, ἄρα ἐξουσιάζεις καὶ ὁρίζεις τὸν ὑφιστάμενόν σου. Ἐνθυμοῦ πάντοτε, ὅτι ἕνας εἶνε ὁ Κύριος καὶ ὁ ἐξουσιαστής, καὶ ὅτι ἀπέναντί Του εἶσαι καὶ σὺ δοῦλος καὶ ὑπηρέτης, ἴσος πρὸς τὸν ὑφιστάμενόν σου καὶ μὴ ἔχων καμμίαν διαφορὰν ἀπὸ αὐτόν.

---

## ΕΡΜΗΝΕΙΑ
## ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

***5. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε.***

*Λέγει ἡ μήτηρ του εἰς τοὺς ὑπηρέτας· ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς εἴπῃ, κάμετέ το.*

***Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ ....*** *Ἐν τῷ τόνῳ τῆς φωνῆς καὶ ἐν γένει ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἀπαντήσεως ἐνυπῆρχέ τι, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὴν Μαρίαν νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι ὁ υἱός της θὰ εἰσήκουε τὴν αἴτησίν της. Δὲν πρέπει ἄλλως τε νὰ λησμονῆται, ὅτι μόνον περίληψίς της τῶν λόγων καὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Κυρίου παρέχεται ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν. «Συνεῖσα τὸν τοῦ λόγου σκοπόν .... καὶ ὅτι οὐ παρόψεται τὴν ταύτης παράκλησιν τοὺς διακόνους τῆς τραπέζης εὐτρεπεῖς αὐτῷ παριστᾷ» (Ζιγαβ.).*

***ὅ,τι ἂν λέγῃ ὑμῖν.*** *Διαισθάνεται, ὅτι ἔκτακτόν τι πρόκειται νὰ συμβῇ καὶ διὰ τῆς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας παραγγελίας της ταύτης θέτει αὐτοὺς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ υἱοῦ της ἐπιζητοῦσα νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας.*

***6. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.***

*Ἦσαν δὲ ἐκεῖ στάμναι λίθιναι ἕξ, αἱ ὁποῖαι εἶχαν τεθῆ σύμφωνα μὲ τὴν συνήθειαν τοῦ καθαρισμοῦ, ποὺ εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι, αἱ ὁποῖαι ἐχωροῦσαν ἡ καθεμία μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.*

***Ἦσαν δὲ ἐκεῖ.*** *Ποῦ; Δύναται νὰ νοηθῇ, ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ δωματίῳ τοῦ γεύματος. Φυσικώτερον ὅμως εἶνε, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑδριῶν περιεχουσῶν ὕδωρ διὰ τὸν καθαρισμόν, νὰ ἐκλάβωμεν, ὅτι ἔκειντο ἔξω τοῦ δωματίου, εἴτε ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας, εἴτε ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ τῷ διαδρόμῳ αὐτῆς. Ὁ στίχ. 9 ἄλλως τε μαρτυρεῖ σαφῶς, ὅτι αἱ διὰ τὸ θαῦμα προπαρασκευαί, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ὑδριῶν, ἐγένοντο μακρὰν τῶν ὀμμάτων τοῦ τε ἀρχιτρικλίνου καὶ τοῦ νυμφίου.*

***ἓξ.*** *Ἴσως ὁ ἀριθμὸς μνημονεύεται ὡς ἀνταποκρινόμενος ἀκριβῶς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν τῶν συνοδευόντων τὸν Ἰησοῦν. Τὸ θαῦμα οἱονεὶ ἀνεπλήρου τὸ ὕδωρ, ὅπερ εἷς ἕκαστος τούτων ἐκδηλῶν τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν φιλοξενοῦντα αὐτοὺς νυμφίον ἔδει νὰ προσφέρῃ.*

***κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων.*** *Ἡ «ὑπηρετοῦσαι εἰς τὸν καθαρισμόν» (Ζιγβ.). Ἢ ὀρθότερον συμφώνως πρὸς τὸ ἔθος τοῦ καθαρισμοῦ, ὅστις ἦτο ἐν χρήσει παρ' Ἰουδαίοις. Περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τούτου εἴτε τῶν προσώπων, εἴτε τῶν σκευῶν, ὁποῖος ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς εὐσεβέσιν Ἰουδαίοις, πρὸ παντὸς πρὸ ἢ μετὰ τὸ φαγητὸν πρβλ. Μάρκ. ζ 1—4 καὶ Ματθ. ιε 2, Λουκ. ια 38.—«Οὐχ ἁπλῶς εἶπε κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἵνα μή τινες τῶν ἀπίστων ὑποπτεύσωσιν ὅτι, τρυγὸς ἔνδον ἀπομεινάσης, εἶτα τοῦ ὕδατος ἐπιβληθέντος καὶ κραθέντος, οἶνος λεπτότατος γέγονε. Διὰ τοῦτό φησι, κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, δεικνύς, ὅτι οὐδέποτε ἐκεῖνα οἶνον γέγονε δοχεῖα καὶ σκεύη» (Χρυσόστ.).*

***τῶν Ἰουδαίων.*** *Ὁ συγγραφεὺς γράφων πρὸς ἐθνικοὺς θεωρεῖ χρήσιμον νὰ διασαφήσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀφήγησιν, δίδων πληροφορίας περὶ τῶν ἐθίμων τῶν Ἰουδαίων.*

***ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.*** *Ὁ μετρητὴς ἦτο μέτρον κυρίως τῶν ὑγρῶν περιλαμβάνον 72 ξέστους. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν νεωτέρων ὁ μετρητὴς ἰσοδυνάμει πρὸς $8^1/_2$ ἀγγλικὰ γαλλόνια ἢ λίτρας περίπου 39 ἢ ὀκάδας περίπου 30. Συνεπῶς ἐὰν κατὰ μέσον ὅρον ὑπολογίσωμεν τὴν χωρητικότητα τῶν ὑδριῶν εἰς δύο καὶ ἥμισυ μετρητάς, αἱ ὑδρίαι πληρούμεναι περιελάμβανον 75 μὲν ὀκάδες ἑκάστη, 450 δὲ ὀκάδας αἱ ἓξ ὁμοῦ. Ποσότης σημαντική! Ὁ Ἰησοῦς, ἐφ' ὅσον ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μητρός Του, ἐνεργεῖ κατὰ τρόπον, ὥστε καὶ τὸ θαῦμα νὰ καταστῇ αἰσθητότερον, ἐφ' ὅσον μάλιστα τοῦτο ἦτο τὸ πρῶτον θαῦμά Του, ἀλλὰ καὶ ἡ πλεονάζουσα τὴν καρδίαν Του ἀγαθὴ διάθεσις πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ συνανακειμένους νὰ ἐκχυθῇ πλουσία. Δικαίως διὰ τοῦτο τὸ θαῦμα τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ ἐχαρακτηρίσθη ὡς θαῦμα ἀγάπης. Ὁ Ἰησοῦς ἐν αὐτῷ ἀπέτιε διπλοῦν χρέος· πρὸς τὸν νυμφίον, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀπροσδόκητος ἄφιξις τοῦ Κυρίου προὐκάλεσε τὴν στενοχωρίαν αὐτὴν, τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ οἴνου, καὶ πρὸς τὴν Μαρίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἀπέδιδε, πρὶν ἢ ἐγκαταλίπῃ αὐτὴν ἐπιδιδόμενος εἰς τὸ Μεσσιανικόν Του ἔργον, τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης Του* (Godet). *Δὲν δύναται δέ τις βασίμως νὰ κατηγορήσῃ τὸν Κύριον, ὅτι διὰ τῆς ἀφθόνου προμηθείας οἴνου ὑπέθαλπε τοὺς συνανακειμένους εἰς μέθην, διότι ἐκ τοῦ ὅτι τοσοῦτος οἶνος ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ νυμφίου, δὲν ἕπεται ὅτι ὁλόκληρος ἡ ποσότης αὕτη ἐξηντλήθη κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ἡ παρουσία ἄλλως τε τοῦ Ἰησοῦ ὑπεβοήθει εἰς καλὴν χρῆσιν τοῦ δαψιλῶς χορηγηθέντος δωρήματος. Ἄλλως τε ἐκ τοῦ ὅτι ὑπάρχουσι μέθυσοι, τίς θὰ κατηγόρει τὸν Θεόν, ὅταν παρέχῃ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀμπέλους;*

ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

# Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακὴ εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ἡ ἡμέρα ἡ καθιερωμένη νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς πιστοὺς τὰς δωρεὰς τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος Κυρίου. Τὸ πρῶτον δὲ καθῆκον, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Χριστιανοὶ τιμοῦν τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας ταύτης, εἶναι ἡ κατάπαυσις ἀπὸ τὰ βιοτικά των ἔργα, ἡ ἀργία, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ πᾶσαν ἀσχολίαν ἱκανὴν νὰ βεβηλώσῃ τὴν Κυριακήν, ἐσημειώσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα φύλλα.

Προσθέτομεν τώρα, ὅτι δεύτερον καθῆκον, ἐπίσης σπουδαῖον καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς μένει ἀνωφελής, εἶναι ὁ ἐκκλησιασμός. Ἀπὸ τῆς ἀλησμονήτου ἐκείνης Κυριακῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Κύριος ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου, οἱ δὲ μαθηταὶ Αὐτοῦ ἔσπευσαν νὰ συγκεντρωθοῦν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ νὰ ὑποδεχθοῦν ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁλόσωμον τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον, τὸν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ τάφου ἀναστάντα ἥλιον· ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν πάλιν συγκεντρωμένοι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οἱ μαθηταὶ ἐδέχθησαν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἔγιναν οἱ θεμέλιοι τῆς Ἐκκλησίας, ἔκτοτε δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς Χριστιανοὺς καθῆκον ἀνώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ σπεύσουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, νὰ δεχθοῦν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν Κύριον καὶ λάβουν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπὸ τῆς ἀλησμονήτου ἐκείνης πρωΐας τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, μαζῇ μὲ τὰς ἄλλας ἁγίας μυροφόρους γυναῖκας, ἔσπευσαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ προσφέρουν μῦρα εἰς τὸ νεκρόν Του σῶμα, ἀλλ' εὑρῆκαν τὸν Κύριον ἀναστάντα μὲ νέον ἔνδοξον σῶμα καὶ ἐδέχθησαν εὐαγγέλια πρωτακούστου χαρᾶς, ἔκτοτε δὲν ὑπάρχει διὰ τὰς Χριστιανὰς γυναῖκας καὶ διὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἄνδρας καθῆκον ἱερώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου.

Τὸν τάφον τοῦ Κυρίου; Ἀλλὰ ποῦ θὰ τὸν εὕρωμεν; θὰ εἴπῃ ὁ ἀναγνώστης. Νὰ πᾶμε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα;

Ὦ, φίλε μου! Εἶναι τόσον κοντά σου ὁ τάφος τοῦ Κυρίου καὶ ὁ τόπος τῆς ἀναστάσεώς Του! Εἶναι εἰς κάθε Ναὸν πόλεως· εἶναι εἰς τὸν Ναὸν τοῦ χωριοῦ σου. Τὸ θυσιαστήριον, ἡ ἁγία Τράπεζα παντὸς Ναοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν τελεῖται τὸ μέγα μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ ἀναπαριστάνεται ἡ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἀποτίθεται αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, εἶναι ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ τάφος· ὁ δὲ Ναὸς εἶναι ὁ τόπος τῆς ἰδιαιτέρας ἐπισκέψεως τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους ἐκεῖ πιστούς Του. Ἔδωκεν ὁ Κύριος ὑπόσχεσιν καὶ τὴν τηρεῖ πάντοτε. Εἶπεν ὅτι ὅπου πιστοὶ ὀπαδοί Του εἶναι συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομά Του, εἶναι καὶ Αὐτὸς ἐκεῖ, εὐλογῶν τὴν σύναξίν των καὶ ἐκχύνων τὰς δωρεάς Του.

Θὰ ἐθεωροῦσαν μέγα εὐτύχημα πολλοὶ Χριστιανοὶ ἄνδρες, ἐὰν ἔζοῦσαν εἰς τὴν ἐποχήν, ποὺ ἐσταυρώθη καὶ ἀνεστήθη ὁ Κύριος, καὶ ἠξιώνοντο νὰ εἶναι μαζῇ μὲ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸν Νικόδημον, ὅταν μετὰ μύρων ἐνεταφίασαν τὸν Κύριον, ἢ μαζῇ μὲ τοὺς μαθητάς, ὅταν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ἀναστάσεως ἦλθεν ὁ Κύριος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην Του. Καὶ πολλαὶ Χριστιανοὶ γυναῖκες θὰ ἐθεωροῦσαν μέγα γεγονὸς τῆς ζωῆς των, ἐὰν ἦσαν μαζῇ μὲ τὰς Μυροφόρους, ποὺ ἐπεσκέφθησαν μὲ μῦρα τὸν τάφον καὶ ἔλαβον τὸ ἀνεκτίμητον μῦρον καὶ βάλσαμον, τὸν χαιρετισμὸν τοῦ ἀναστάντος Κυρίου. Καὶ ὅμως καὶ σήμερον ὅσοι Χριστιανοί—ἄνδρες καὶ γυναῖκες—πηγαίνουν τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν λαμβάνουν ὄχι ὀλιγωτέραν εὐεργεσίαν. Διότι καὶ τώρα ἐπισκέπτεται ὁ Κύριος, ἰδιαιτέρως κατὰ πᾶσαν Κυριακήν, τὴν ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν Του. Εἶναι εἰς τὸ μέσον μας, κατὰ τρόπον ὄχι βεβαίως αἰσθητῶς φανερόν, ἀλλὰ κατὰ τρόπον, ποὺ μᾶς δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνήκωμεν εἰς τοὺς μακαρίους ἐκείνους, περὶ τῶν ὁποίων εἶπε: «μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες». Εἶναι ἀοράτως παρών, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Κοινωνίας κάμνει ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν ἐπίσκεψιν· προσφέρεται νὰ ἑνωθῇ μαζῇ μας! Ἐδῶ εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀνεκτίμητον γεγονός, ποὺ καθιστᾷ τὴν Κυριακὴν ὄχι ἁπλῶς ἀναμνηστικὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμέραν, ἀλλὰ συνέχειαν τῆς πρώτης ἐκείνης καὶ περιφήμου Κυριακῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνέστη, καὶ Πάσχα πραγματικόν. «Πάσχα ἐστὶν ἡ θυσία ἡ καθ' ἑκάστην σύναξιν γινομένη, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· ὁποτεοῦν μετάσχῃς τῆς Κοινωνίας, τὰ ἁμαρτήματα ἀπονιψάμενος, τὸ Πάσχα ἐπετέλεσας». Ὅσοι δὲ πηγαίνουν τὴν Κυριακὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὲ τὸ μύρον τῆς μετανοίας, μὲ τὴν ψυχὴν πλυμένην διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, ἕτοιμοι νὰ κοινωνήσουν, αὐτοὶ δέχονται ὄχι μόνον ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνάξεώς των, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ψυχῆς των τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀναστάντος Κυρίου, μεταδίδοντος ὅλας τὰς δωρεὰς καὶ εὐλογίας τῆς ἀναστάσεώς Του.

Ἀλλ' ὅσοι εἰς τὸ καθῆκον τοῦτο τοῦ ἐκκλησιασμοῦ εἶναι ἀμελεῖς καὶ ἀδιάφοροι· ὅσοι δὲν καταδέχονται νὰ συναντήσουν τὸν Χριστόν, ἐρχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, εἶναι κατ' οὐσίαν ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὸν Χριστόν. Διότι κάθε φιλία καὶ σχέσις καὶ συγγένεια χαλαρώνεται καὶ χάνεται καὶ καταντᾷ ἀποξένωσις, ὅταν οἱ δι' αὐτῆς συνδεόμενοι οὐδόλως ἢ σπανιώτατα καὶ τυπικῶς συναντῶνται καὶ ἐπικοινωνοῦν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν σχέσιν τοῦ Χριστιανοῦ μὲ τὸν Χριστόν, ὅταν οὗτος δὲν πηγαίνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ δὲν μετέχῃ εἰς τὴν θείαν λατρείαν. Ἀποξενούμενος δὲ ἀπὸ τὸν Χριστόν, νεκρώνεται πνευματικῶς, βυθίζεται εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ἁμαρτίας.

Πράγματι. Ἐφ' ὅσον ἡ θεία Εὐχαριστία, ἡ ὁποία τελεῖται κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, εἶναι «ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς», ὅπως τὴν ἐχαρακτήρισεν ὁ Κύριος, ὅσοι δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν, στεροῦνται τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, χάνουν σιγὰ—σιγὰ κάθε πνευματικὴν ἰκμάδα καὶ καταντοῦν εἰδωλολάτραι ἐν τῇ πράξει. Γνωρίζει ἄλλως τε ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὄχι μόνον ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ μόναι

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμβάσματα πρὸς κ. ΙΩΑΝ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ
Ἱπποκράτους 189
ΑΘΗΝΑΣ (7)

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

αἱ βιοτικαὶ μέριμναι καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ φροντίδες καὶ αἱ ἄλλαι δοκιμασίαι τοῦ βίου εἶναι ἱκαναὶ νὰ ταράσσουν τὴν ψυχήν, νὰ ἀποξηραίνουν τὴν ζωήν, νὰ καθιστοῦν πικρὰς καὶ χωρὶς θέλγητρα τὰς ἡμέρας μας. Ἐὰν λοιπὸν παύσωμεν νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, ὅπου καθένας μας δύναται νὰ «φρεσκάρῃ» τὸ πνεῦμά του, νὰ ἐνισχύεται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, νὰ ἐμπνέεται ἐλπίδα καὶ ἐγκαρτέρησιν, νὰ ἐξυψώνεται ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον, πῶς δὲν θὰ καμφθῇ ἀπὸ τὴν θλίψιν, ἢ δὲν θὰ ἐξωκείλῃ εἰς τὴν ἀνομίαν, καὶ δὲν θὰ καταντήσῃ ὑλιστὴς καὶ εἰδωλολάτρης μὲ ὄνομα χριστιανικόν; Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὁρίζει ὅτι ἀποκόπτεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δὲν θεωρεῖται πλέον Χριστιανὸς ἐκεῖνος, ποὺ δὲν ἐκκλησιάζεται· ἐκεῖνος, ποὺ ἀπέκοψε τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπικοινωνίας, ἡ ὁποία γίνεται διὰ μέσου τῆς θείας Λειτουργίας.

## ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΔΕΚΕΕΜΒΡΙΟΥ

### Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. ΚΘ', τῶν Προπατόρων, Κολ. γ' 4—11).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 595.

### ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. ΙΑ', τῶν Προπατόρων, Λουκᾶ, ιδ' 16—24).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 229.

### ΟΜΙΛΙΑ
### ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1.—Ἄπειρος εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἄπειροι οἱ τρόποι, μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ἄπειρος σοφία Του ἐκδηλώνει αὐτήν. Ἰδού, τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον περιέχει ἕνα ὑπέροχον τρόπον ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης αὐτῆς. Τί λέγει; «Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλούς». Δ ε ῖ π ν ο ν! Αὐτὴ εἶνε ἡ νέα χάρις καὶ δωρεὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Δεῖπνον εἰς τὸν οὐρανόν, δεῖπνον καὶ εἰς τὴν γῆν. Τὸ πρῶτον εἶνε ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὁ μακάριος Παράδεισος τοῦ Θεοῦ. Τὸ δεύτερον εἶνε τὸ μυστήριον τῆς θείας Κοινωνίας, ἡ Ἁγία Μετάληψις. Μ έ γ α εἶνε τὸ δεῖπνον αὐτό· μέγα τὸ ἐπουράνιον. Διότι δὲν ὑπάρχουν εἰς αὐτὸ ἐπίγεια ἀγαθὰ καὶ πρόσκαιροι ἀπολαύσεις. Ἐκεῖ τράπεζα πνευματική, ἐκεῖ χάριτες οὐράνιαι, ἐκεῖ ἀγγέλων μελῳδίαι καὶ προφητῶν χοροστασίαι, καὶ μαρτύρων αἱ τάξεις, καὶ Ἁγίων πάντων ἡ συνάθροισις. Ἐκεῖ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ἡ παρουσία, ἐκεῖ δόξα καὶ μακαριότης καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη ἀμέτρητος καὶ αἰωνία. Μέγα καὶ τὸ ἐπίγειον. Διότι καὶ ἐδῶ μεγάλα καὶ ἄρρητα ἀγαθὰ προσφέρονται. Εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν δὲν ἔχομεν κοινὸν ἄρτον καὶ κοινὸν οἶνον. Μεταλαμβάνομεν αὐτὸ τὸ πανάχραντον Σῶμα καὶ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Δεχόμεθα τὸν ὑπεράγιον Θεὸν μέσα μας εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. Γεμίζει τότε ἡ ψυχή μας ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Φωτίζεται ὁ νοῦς μας, καθαρίζεται ἡ καρδία μας, εἰρηνεύει ἡ συνείδησίς μας, χαίρει καὶ σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται ὅλος ὁ ἄνθρωπος. Ὁποῖα ἀγαθὰ ἀναβλύζουν ἀπὸ τὴν θείαν Κοινωνίαν!

Καὶ ὅταν τὰ «πάντα ἤδη ἕτοιμά ἐστιν», στέλλει ὁ Θεὸς «τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε»! Ἐξέρχεται λοιπὸν ὁ ἱερεύς, ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, καὶ προσκαλεῖ τοὺς χριστιανούς· «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε». Ἐλᾶτε νὰ κοινωνήσετε. «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε». Ἐλᾶτε νὰ λάβετε μέρος εἰς τὸ δεῖπνον τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ μυστηριῶδες, διὰ νὰ ἀξιωθῆτε ἔπειτα καὶ τοῦ ἐπουρανίου δείπνου τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐλᾶτε μὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, μὲ στερεὰν τὴν πίστιν, μὲ θερμὴν τὴν ἀγάπην. Αὐτὴ εἶνε ἡ πρόσκλησις τοῦ ἐπουρανίου Πατρός, τὴν ὁποίαν ἀκούομεν τακτικὰ εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν, πρόσκλησις μεγάλη, τιμητικὴ καὶ χαρμόσυνος. Τί ἀπομένει τώρα; Ἡ προσέλευσις. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἰς μίαν τόσον ὑψηλὴν καὶ εὐφρόσυνον πρόσκλησιν ἀθρόοι θὰ σπεύσουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀνταποκριθοῦν. Δυστυχῶς, ὅμως, ἡ παραβολὴ ἄλλην εἰκόνα μᾶς παρουσιάζει· ἄρνησιν γενικὴν καὶ ἀπροθυμίαν ἀπροσδόκητον.

2.—Καὶ ἰδού. Ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ πρῶτος ἦτο ἡ ἑξῆς: «ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν»· σὲ παρακαλῶ, ἄφησέ με ἥσυχον. Ἄλλος ἀπήντησε: «ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτό». Καὶ τρίτος προσέθεσε: «γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν». Σύμφωνοι οἱ ἄνθρωποι. Δὲν ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεῖπνον, ἀπήντησαν πάντες. «Ἔχουμε δουλειαῖς!»

Ἀλλὰ μήπως τὸ ἴδιον δὲν γίνεται καὶ μὲ τὴν θείαν Κοινωνίαν; Ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς καὶ προσκαλεῖ πρὸς τὸ μέγα τῆς σωτηρίας μυστήριον· «χριστιανοί, προσέλθετε!» Καὶ οἱ χριστιανοὶ ἀπομακρύνονται, φεύγουν, ἐξαφανίζονται. Τί συμβαίνει; Διατί δὲν πλησιάζουν; Τοὺς ἔχουν ἀπορροφήσει αἱ βιοτικαὶ φροντίδες. Εἶνε προσκολλημένοι εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου. Ἄλλοι εἶνε κυριευμένοι ἀπὸ τὴν φιληδονίαν καὶ τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας. Αὐτὰ διαρκῶς σκέπτονται. Καὶ μὲ αὐτὰ ἀσχολοῦνται. Τοὺς ἀκούετε νὰ λέγουν: «Καλὰ εἶνε αὐτά, ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν ἔχουμε καιρό. Δὲν μᾶς ἀφήνει ἡ δουλειά. Ἡ οἰκογένεια μᾶς τραβᾷ. Πρέπει νὰ ζήσωμεν». Προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Παγίδες τοῦ διαβόλου διὰ νὰ τοὺς κρατῇ μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μακρὰν τοῦ ποτηρίου τῆς ζωῆς.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ποὺ προσέρχονται. Εἶνε ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐκάλεσε τὴν δευτέραν φορὰν ὁ οἰκοδεσπότης τῆς παραβολῆς. Διότι αὐτὸ ἔγινεν. «Ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, διὰ τὴν ἄρνησιν τῶν πρώτων, εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε». Ἔφεραν ἀντίρρησιν αὐτοί; Ὄχι· προσῆλθον πάντες. Ἀλλὰ πῶς; χωλοί, τυφλοί, πτωχοὶ καὶ ἀνάπηροι! Παρομοίως προσέρχονται καὶ σήμερον πολλοὶ χριστιανοὶ εἰς τὸ δεῖπνον τῆς θείας Κοινωνίας. Δὲν ἔχουν συναίσθησιν τοῦ μυστηρίου. Δὲν γνωρίζουν τί εἶνε ἡ θεία Κοινωνία. Δὲν ἔχουν διδαχθῆ ὅτι εἶνε μὲν μέγα καὶ σωτήριον, ἀλλὰ καὶ φοβερὸν συγχρόνως τὸ νὰ πλησιάζῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο προσέρχονται χωρὶς φόβον Θεοῦ, χωρὶς μετάνοιαν καὶ συντριβήν, χωρὶς ἀγάπην, ἀκάθαρτοι εἰς τὴν ψυχήν, ἀσεβεῖς εἰς τοὺς τρόπους. Δὲν βλέπετε τί γίνεται κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς πρὸ τῆς Ὡραίας Πύλης; Σπρώχνονται, φιλονεικοῦν, ὑβρίζονται ἀκόμη, διαπληκτίζονται, ἐνῷ πρόκειται νὰ μεταλάβουν! Πράγματι πτωχοί,

χωλοί, τυφλοί καὶ ἀνάπηροι εἰς τὴν εὐλάβειαν, εἰς τοὺς τρόπους, εἰς τὴν συμπεριφοράν. Ἀλλὰ τί γίνεται τότε; Ἐπέρχεται ὠφέλεια; Ἐπέρχεται σωτηρία; Κάθε ἄλλο. Ἐπέρχεται βλάβη καὶ ζημία τῆς ψυχῆς ἀνεπανόρθωτος. Κοινωνεῖ τότε ὁ ἄνθρωπος μᾶλλον τὴν καταδίκην του. Ρίπτει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Ἅδην. Σύρει ἐπάνω του τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ. Διότι πρέπει μὲν νὰ δέχεται ὁ ἄνθρωπος τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἔχει καθῆκον μέγα νὰ κοινωνῇ τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Πρέπει ὅμως νὰ κοινωνῇ ἀξίως. Νὰ δοκιμάζῃ τὸν ἑαυτόν του, νὰ ἀνακρίνῃ τὰς πράξεις του, νὰ ἐρευνᾷ τὴν συνείδησίν του, νὰ μετανοῇ εἰλικρινῶς καὶ τότε νὰ προσέρχεται «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης». Ἄλλως, ὅταν δηλαδὴ μεταλαμβάνῃ ἀναξίως, ἡ θεία Κοινωνία γίνεται πῦρ διὰ νὰ τὸν κατακαύσῃ.

Χριστιανοί μου. Φοβερὰν καταδίκην ἐξέφερεν ὁ οἰκοδεσπότης τοῦ δείπνου διὰ τοὺς κεκλημένους ἐκείνους ποὺ ἠρνήθησαν νὰ ὑπακούσουν· «λέγω ὑμῖν, εἶπεν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου». Θὰ ἀποκλεισθοῦν τελείως. Ἡμεῖς ὅμως ἂς δεχθῶμεν τὴν μεγάλην πρόσκλησιν ποὺ μᾶς ἀπευθύνει ὁ μέγας Θεὸς καὶ ἂς προσέλθωμεν. Αἱ παραμοναὶ τῶν Χριστουγέννων, τὰς ὁποίας διερχόμεθα, εἶνε περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως οἱ χριστιανοὶ προσκαλοῦνται εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν. Ἂς μὴ διστάσωμεν. Ἀλλὰ καὶ ἂς μὴ βιασθῶμεν. Πρέπει νὰ πλησιάσωμεν τὸ ἅγιον Ποτήριον ἀξίως τοῦ Θεοῦ μας. Ἡ μετάνοια, ἡ εἰλικρινὴς ἐξομολόγησις, ἡ βαθεῖα ταπείνωσις, ἡ προσευχὴ καὶ κατάνυξις, ἡ νηστεία καὶ ἐγκράτεια, ἡ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς συγχώρησις καὶ συμφιλίωσις εἶνε ἐκεῖνα ποὺ καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπον ἄξιον τῆς μεγάλης καὶ παναγίας ταύτης τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς. Ἂς καταστήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ἄξιον. Ἡ ἀγάπη τοῦ οὐρανίου Πατρὸς μᾶς δέχεται καὶ μᾶς προσμένει. Μᾶς προσμένει τώρα εἰς τὸ δεῖπνον τῆς θείας Κοινωνίας ποὺ ἁγιάζει τὰς καρδίας μας καὶ σώζει τὰς ψυχάς μας. Μᾶς προσμένει ἔπειτα, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου, εἰς τὸ οὐράνιον δεῖπνον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διὰ νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς, εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπακοῆς μας, τὴν αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην.

---

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

## ΛΟΓΟΣ ΣΤ'.
## ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

*6. Δι' αὐτὸ δὲν πλατύνω πολὺ τὸν λόγον διὰ νὰ μὴ συγχύζεται ὁ ἀκροατὴς ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν λεγομένων· ἀλλὰ θέλω νὰ παραστήσω τὸ ψεῦδος τοῦ θεάτρου εἰς δύο μόνον προσωπεῖα. Ἐχρησιμοποίησα δύο προσωπεῖα, ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ σᾶς ἀνοίγω δρόμον καὶ σᾶς δίδω ἀφορμήν. Σᾶς ἐπλάτυνα τὸν νοῦν διηγούμενος τὴν παροῦσαν ζωήν, ὥστε νὰ μάθῃ λεπτομερῶς ὁ καθένας τὴν διαφορὰν τῶν πραγμάτων. Ὑπῆρχον λοιπὸν δύο προσωπεῖα· ὁ μὲν ἕνας εἶχε τὸ προσωπεῖον (δηλαδὴ ἔπαιζε τὸν ρόλον) τοῦ πλουσίου, ὁ δὲ ἄλλος τοῦ πτωχοῦ. Ὁ Λάζαρος εἶχε τὸ προσωπεῖον τοῦ πτωχοῦ, ὁ δὲ πλούσιος τὸ προσωπεῖον τοῦ πλουσίου. Ἀλλ' ἦσαν πλαστὰ τὰ φαινόμενα· δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Ἔφυγαν καὶ οἱ δύο διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Ἐπῆραν τὸν Λάζαρον οἱ ἄγγελοι· μετὰ τὰ σκυλλιὰ ἄγγελοι, μετὰ τὴν αὐλόθυραν τοῦ πλουσίου ὁ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ, μετὰ τὴν πεῖναν ἀφθονία ποὺ δὲν εἶχεν ὅρια, μετὰ τὴν θλῖψιν ἀνάπαυσις ἀκατάλυτος. Ἐκεῖνον δὲ τὸν πλούσιον, μετὰ τὸν πλοῦτον τὸν εὑρίσκει φτώχεια, μετὰ τὴν πλουσίαν τράπεζαν κόλασις καὶ τιμωρία, μετὰ τὴν ἄνεσιν πόνοι ἀνυπόφοροι. Καὶ πρόσεξε τί γίνεται. Ἔφυγαν ἐκεῖ καὶ διελύθη τὸ θέατρον· ἔφυγαν αἱ προσωπίδες καὶ ἐφάνησαν πλέον τὰ πραγματικὰ πρόσωπα. Ἔφυγαν καὶ οἱ δύο ἐκεῖ, καὶ βλέπει ὁ πλούσιος βασανιζόμενος τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ μέσα εἰς τὴν ἀφθονίαν, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν, εἰς τὴν καλοπέρασιν. Καὶ λέγει πρὸς αὐτόν:*

***«Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ». Τί τοῦ ἀπαντᾷ λοιπὸν ὁ Ἀβραάμ; «Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσι» (Λουκ. 16, 24—26). Προσέχετε· διότι εἶναι χρήσιμον νὰ ὁμιλῇ κανεὶς περὶ τούτων· τὰ λόγια αὐτὰ προκαλοῦν μὲν τὸν φόβον, ἀλλ' ὅμως καθαρίζουν· φέρουν μὲν λύπην, ἀλλὰ διορθώνουν. Δέχου τὰ λεγόμενα. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὁ πλούσιος ἐκύτταξε πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἶδε τὸν Λάζαρον· εἶδε πράγματα νέα. Ἦτο εἰς τὴν αὐλόθυράν σου κάθε ἡμέραν. Δύο καὶ τρεῖς φορὰς τὴν ἡμέραν ἔμπαινες καὶ ἔβγαινες καὶ δὲν τὸν ἔβλεπες· καὶ τώρα ποὺ βασανίζεσαι τὸν βλέπεις ἀπὸ μακράν; Ὅταν εἶχες τὰ πλούτη, τότε, ὅταν ἦτο εἰς τὴν θέλησίν σου νὰ τὸν βλέπῃς, δὲν ἤθελες νὰ τὸν ἴδῃς· διατί τώρα τὸν βλέπεις μὲ τόσην ἀκρίβειαν; Δὲν ἦτο εἰς τὴν αὐλόθυράν σου; πῶς δὲν τὸν ἔβλεπες; Τότε ποὺ ἦτο πλησίον σου δὲν τὸν εἶδες καὶ τώρα τὸν βλέπεις ἀπὸ διαστήματος, ἂν καὶ ὑπάρχῃ τόσον χάος μεταξύ σας; Καὶ τί κάμνει; Ὀνομάζει τὸν Ἀβραὰμ πατέρα. Τί ὀνομάζεις πατέρα ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου δὲν ἐμιμήθης τὴν φιλοξενίαν; Πατέρα τὸν ὀνομάζει ὁ πλούσιος, τέκνον τὸν ὀνομάζει ἐκεῖνος. Μόνον ὅμως τὰ ὀνόματα τῆς συγγενείας ὑπάρχουν καὶ οὐδαμοῦ ἡ βοήθεια τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον. Ἀλλὰ προφέρει τὰ ὀνόματα διὰ νὰ μάθετε ὅτι ἡ καταγωγὴ δὲν μᾶς ὠφελεῖ εἰς τίποτε. Ἡ πραγματικὴ εὐγένεια δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐπισημότητα τῶν προγόνων, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἐναρέτους τρόπους. Μὴ μοῦ λέγῃς, ἔχω πατέρα ὕπατον, τί με μέλει; Δὲν τὸ λογαριάζω αὐτό. Μὴ μοῦ λέγῃς, ἔχω πατέρα ὕπατον. Τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἐὰν ἔχῃς πατέρα, καὶ ἐὰν ἔχῃς μάρτυρας ἀδελφούς, σὺ δὲ δὲν μιμηθῇς τὴν ἀρετήν των, δὲν σὲ ὠφελεῖ τίποτε ἡ συγγένεια, ἀλλὰ μᾶλλον σὲ βλάπτει καὶ καταδικάζει. Ἡ μητέρα μου, λέγει, εἶνε ἐλεήμων. Καὶ τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ διὰ σὲ τὸν ἀπάνθρωπον; Διότι ἡ ἰδική της φιλανθρωπία ἐπαυξάνει τὴν κατηγορίαν τῆς ἰδικῆς σου κακοτροπίας.*

*Τί ἔλεγεν ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης πρὸς τὸν ἰουδαϊκὸν λαόν; «Ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ» (Λουκ. 3,*

8). Ἔχεις πρόγονον ἐνάρετον ἄνθρωπον; Ἐὰν τὸν ζηλεύῃς, ἐκέρδισες. Ἐὰν δὲν τὸν ζηλεύσῃς, ὁ ἐνάρετος πρόγονός σου γίνεται κατήγορός σου, διότι ἀπὸ ρίζαν δικαίαν ἐφύτρωσες σὺ καρπὸς πικρός. Μὴ μακαρίσῃς ποτὲ ἄνθρωπον ποὺ ἔχει συγγενῆ δίκαιον, ἐὰν δὲν μιμῆται τὴν συμπεριφοράν των. Ἔχεις μητέρα ἁγίαν; Οὐδεμία ὠφέλεια εἶνε τοῦτο διὰ σέ. Ἔχεις μητέρα πονηράν; Οὐδεμία βλάβη διὰ σέ. Ὅπως ἡ ἀρετὴ ἐκείνης δὲν σὲ ὠφελεῖ, ἐὰν δὲν μιμῆσαι τὴν ἀρετήν της, οὕτω πως οὐδὲ ἡ κακία της σὲ βλάπτει, ἐὰν σὺ μεταβάλῃς τὴν κακίαν. Ἀλλ' ὅπως εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν εἶνε μεγαλύτερον τὸ κακόν, διότι ἂν καὶ εἶχες ἀπὸ τὸ σπίτι σου καλὸν παράδειγμα, ὅμως δὲν ἐμιμήθης τὴν ἀρετήν, οὕτω πως καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν εἶνε μεγαλύτερος ὁ ἔπαινος, διότι ἂν καὶ ἔχῃ κανεὶς μητέρα κακήν, δὲν ἐμιμήθη τὴν κακίαν της, ἀλλὰ ἀπὸ πικρὰν ρίζαν ἔγινε γλυκὺς καρπός. Διότι ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦν (Θεὸς καὶ ἄνθρωποι) δὲν εἶνε ἡ ἐπισημότης τῶν προγόνων ἀλλὰ ἡ ἐνάρετος ζωή. Ἐγὼ καὶ τὸν δοῦλον τὸν ὀνομάζω εὐγενῆ, καὶ ἐκεῖνον ποὺ εἶνε ἀλυσοδεμένος τὸν ὀνομάζω κύριον, ἐὰν μάθω τὸν ἐνάρετον βίον του. Δι' ἐμὲ καὶ ὁ ἔχων ἀξίωμα εἶνε ἀγενής, ἐὰν ἡ ψυχή του εἶνε ὑποδουλωμένη εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ποῖος ἄλλος εἶνε δοῦλος, παρὰ ὁ πράττων τὴν ἁμαρτίαν; Διότι ἡ μὲν ἄλλη δουλεία (ἡ σωματικὴ δηλαδή), εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν περιστάσεων καὶ τῶν πραγμάτων· αὐτὴ ὅμως ἡ δουλεία (ἡ πνευματική), προέρχεται ἀπὸ τὴν διαστροφὴν τῆς θελήσεως, διότι καὶ ἡ δουλεία ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ αὐτὴν προῆλθε.

---

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

## ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τρόμος κατέλαβε τὴν καρδιὰ τοῦ Στεφάνου, ἀλλὰ τὸν ἀπεδίωξε καὶ ἀπήντησε μὲ γενναιότητα.

—Ὄχι.

Ὁ Τιγγελιανὸς ἔκαμε νεῦμα εἰς τοὺς δεσμοφύλακας. Ἐκεῖνοι ἔδωσαν δύο ἀποτόμους καὶ ἰσχυρὰς στροφὰς εἰς τὰ βαροῦλκα. Τοῦτο ἔσφιγξε τὰ σχοινιά, μὲ τὰ ὁποῖα ἦσαν δεμένα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοῦ Στεφάνου. Ἡ μεγάλη ἔντασις ἐτέντωσε τόσον πολὺ τοὺς μυῶνας τῶν ἄκρων τοῦ παιδιοῦ, ὥστε ἤρχισαν νὰ σχίζωνται. Αἱ δοκοὶ ἀπεχωρίσθησαν καὶ τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ ἐκρεμάσθη κρατούμενον ἀπὸ τὰ σχοινιά. Ἡ ἀγωνία ἦτο ἀνυπόφορος· τὸ δυστυχισμένο παιδὶ ἔξέβαλε μία διαπεραστικὴ φωνή, ἡ ὁποία θὰ διήγειρε συγκίνησιν καὶ εἰς τὶς σκληρότεραις καρδιαῖς, ἀλλὰ δὲν συνεκίνησε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Χονδραὶ σταγόνες ἱδρῶτος ἔρρεον εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Στεφάνου. Αἱ φλέβες του ἐξωγκώθησαν καὶ τὰ δόντια του κτυποῦσαν δυνατὰ καὶ ἔτριζαν. Ὁ Σερβίλιος παρετήρει μὲ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον καθίστα τὴν μορφήν του ὁμοίαν μὲ ἀγρίου θηρίου.

—Θὰ ἀπαντήσῃς τώρα; ἠρώτησε μὲ ἀγριότητα ὁ Λικίνιος.

—Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω. Λυπηθῆτέ με, λυπηθῆτέ με, ἐτραύλισεν ὁ Στέφανος, ὁ ὁποῖος ἀμυδρῶς εἶχεν ἀκούσει τὴν ἐρώτησιν.

—Ἀπάντησε λοιπόν! εἶπεν ὁ Τιγγελιανός.

—Δὲν τολμῶ! ἐστέναξε τὸ βασανιζόμενο παιδί.

—Πάλιν, εἶπεν ὁ Λικίνιος, νεύων διὰ τῆς χειρὸς πρὸς τοὺς δεσμοφύλακας.

Ὁ ἀπαίσιος τροχὸς περιεστράφη καὶ πάλιν, μέχρις ὅτου οἱ τένοντες καὶ οἱ μῦς τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἔσπασαν. Τὸ παιδί, ἀφοῦ ἐξέβαλε καὶ πάλιν ἱκετευτικὴν κραυγήν, ἐλιποθύμησε.

Κύπτων πρὸς αὐτὸ ὁ Τιγγελιανὸς εἶπε μὲ τραχὺν τόνον φωνῆς:

—Ἐλιποθύμησε. Λύσατέ τον.

Οἱ δεσμοφύλακες ἔλυσαν γρήγορα τὸ παιδὶ καί, ἀφοῦ ἔρριψαν ὀλίγο νερὸ εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἠκολούθησαν τὸν Τιγγελιανὸν καὶ τὸν Λικίνιον εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, κρατοῦντες τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Στεφάνου εἰς τὰ χέρια. Ἀφοῦ τὸ ἀκούμβησαν εἰς τὸ δάπεδον, ἀπεσύρθησαν.

Ὁ Λικίνιος γονατίζων μὲ τὸ ἕνα πόδι ἐσήκωσε τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ ἠκροάσθη τὴν καρδιά του. Στρεφόμενος ἔπειτα πρὸς τοὺς δεσμοφύλακας εἶπε ψυχρῶς·

—Ὀλίγο κρασί.

Καθ' ὃν χρόνον αὐτὸς ἔχυνεν ὀλίγο ἀπὸ τὸ ποτὸν εἰς τὸ στόμα τοῦ Στεφάνου, ὁ Τιγγελιανὸς ἐπῆρε τὴ λάμπα καὶ ἀνέμενεν ἡσύχως σημεῖα ἐπανόδου τῶν αἰσθήσεων. Ἐλαφρὸν τίναγμα τοῦ σώματος, μία κίνησις τῆς κεφαλῆς καὶ ἕνας ὑπόκωφος ἀναστεναγμὸς τὸν ἔπεισαν ὅτι ἡ λιποθυμία παρήρχετο καὶ εἶπε ψυχρῶς·

—Ἀναλαμβάνει.

—Λυπηθῆτέ με, ὦ λυπηθῆτέ με! εἶπεν ὁ Στέφανος ἀναπνέων βιαίως.

—Ἀπάντησε λοιπόν.

—Ἀμυδρῶς καὶ μηχανικῶς τὰ χείλη τοῦ παιδιοῦ ἐκινήθησαν καὶ εἶπε:

—Εἰς τὸ δασύλλιον.

—Ποῦ;

—Κοντὰ εἰς τὴν Κεστιανὴν γέφυραν.

—Τί ὥρα;

—Στὰς δέκα. Καὶ ὁ Στέφανος ἐκυλίσθη εἰς τὸ δάπεδον.

—Ἄχ, Τιγγελιανέ μου, θὰ τοὺς συλλάβωμε, ἐφώναξεν ὁ Λικίνιος θριαμβευτικῶς. Καὶ πάλιν ἠρώτησε τὸν Στέφανον.

—Τὰ ὀνόματά των;

—Δὲν μπορῶ, εἶπεν ἀναστενάζων ὁ Στέφανος.

—Θὰ τὰ εἰπῆς.

Ἀλλ' ὁ Στέφανος, παρὰ τὴν ἀγωνίαν τὸν ἐνεθυμήθη τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἐφώναξε μανιωδῶς.

—Δὲν θὰ τὰ πῶ! Σκοτῶστέ με, σκοτῶστέ με!

Ἄ ὄχι! Οἱ νεκροὶ δὲν ὁμιλοῦν. Χρειαζόμεθα τὰς ἀπαντήσεις σου καὶ θὰ τὶς λάβωμε. Δῶσέ μας τὰ ὀνόματα τῶν Χριστιανῶν αὐτῶν, εἶπεν ὁ Λικίνιος.

—Ὄχι, δὲν θὰ τὰ πῶ, ἀπήντησεν ὁ Στέφανος στενάζων μὲ πόνον.

---


## ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ,,

| | Τιμὴ Δρχ. | Ταχ. Ἐσωτ. |
|---|---|---|
| Αἰδ. Κων. Καλλινίκου, πρωτοπρεσβυτέρου. Πρακτικαὶ Ὁμιλίαι εἰς τὰ Κυριακὰ Εὐαγγέλια, ἔκδοσις Β'. Εἶνε 57 τὸν ἀριθμόν, ἀληθινὰ λογοτεχνήματα, ἀνάγνωσμα κατ' ἐξοχὴν διὰ τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὸ κήρυγμα. Σελ. 450 ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ. | | |
| ἄδετοι | 60 | 13 |
| πανόδετοι | 80 | 15 |
| δερμάτινοι | 100 | 16 |

Διὰ βιβλία ἐκκλησιαστικά, θρησκευτικά, θεολογικά, μουσικὰ καὶ ἐκδόσεως Συλλόγου ὠφελίμων βιβλίων ἀποταθῆτε εἰς Βιβλιοπωλεῖον ἡ «Ζωή», Ἱπποκράτους 3, Ἀθήνας (7).

# ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

**Ἀπέναντι τῶν δύο κινήσεων.**

*Ἡ ἀνακοινωθεῖσα κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα συμφωνία δύο μεγάλων δυνάμεων—μιᾶς εὐρωπαϊκῆς καὶ μιᾶς ἀσιατικῆς—διαγράφει σαφῶς ὅτι ὁ κόσμος κινεῖται πρὸς δύο ἀντιθέτους ὁμάδας, πρὸς δύο παγκοσμιοπολεμικῆς ἐκτάσεως στρατόπεδα: κομμουνιστικὸν καὶ ἀντικομμουνιστικόν.*

*Ποία εἶναι ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἀπέναντι τῆς κινήσεως ταύτης;*

*Οὐδεμία δύναται νὰ γίνῃ συζήτησις, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς χωρίζεται μὲ ἀγεφύρωτον χάσμα ἀπὸ τοῦ κομμουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος διακηρύττει ὅτι ἐνοαρκώνει τὸν ἀντίχριστον. Διότι τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει τὸ δόγμα του, ὅτι «ἡ θρησκεία εἶναι ὄπιον τοῦ λαοῦ». Μῖσος δὲ ἀντιχρίστου ἐκφράζουν αἱ λέξεις τοῦ Λενίν: «κάθε ἰδέα δι' οἱονδήποτε θεὸν ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἀκατονόμαστον ἀτιμίαν»! ἢ ἡ πρόσφατος δήλωσις ἀνωτάτου στρατιωτικοῦ κομμουνιστοῦ· «θεωρῶ τὸν Χριστιανισμὸν δυστύχημα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα»! ἢ ἡ ἀπόφασις τῆς Γ' Διεθνοῦς: «καμμία (κομμουνιστικὴ) ἐπανάστασις δὲν θὰ εἶναι δυνατή, ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ οἰκογενειακὸν πνεῦμα». Οὐδεμία λοιπὸν «συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαλ», οὔτε Χριστιανισμοῦ καὶ ἀντιχρίστου κομμουνισμοῦ.*

*Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Χριστιανοὶ δὲν βλέπουν εἰς τὴν ἀντίθετον παράταξιν τὰ χριστιανικὰ ἐλατήρια τῆς ἀντικομμουνιστικῆς της κινήσεως. Τόσον διότι εἰς τὴν ἀντικομμουνιστικὴν ὁμάδα ὑπάρχουν καὶ κράτη ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ εὑρισκόμενα—ὅπως ἡ Ἰαπωνία—ὅσον καὶ διότι ἄλλα λεγόμενα χριστιανικά, δὲν εἶναι ἁπλῶς οὐδέτερα ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ δυσμενῆ καὶ μὲ τάσεις παλινδρομήσεως πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν. Διὰ τοῦτο οἱ Χριστιανοὶ ἐπιθυμοῦν μὲν νὰ ἀπογυμνωθοῦν πάσης ἐξουσίας οἱ ἄθεοι καὶ ἀνηλεεῖς διῶκται τοῦ Χριστιανισμοῦ κομμουνισταί, εὔχονται δὲ εἰς τὸν Θεὸν ὅ,τι διὰ τῆς Λειτουργίας του καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος: «Ὑπόταξον πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, χάρισαι βαθεῖαν καὶ ἀναφαίρετον εἰρήνην».*

**Κέντρον ἀληθινῆς «ἀναψυχῆς».**

*Μία εἴδησις ἀπὸ τὴν Βιέννην ἐνδέχεται νὰ παραξενεύσῃ, ἢ καὶ νὰ δυσαρεστήσῃ, μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πολὺ «προωδευμένους», ποὺ εἶχαν βαλθῆ νὰ μᾶς πείσουν, ὅτι μόνον οἱ ἀπολίτιστοι ἀνατολῖται θρησκεύουν σήμερον. Κατ' αὐτὴν εἰς τὴν αὐστριακὴν πρωτεύουσαν εἶχε γίνει αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψις ἑνὸς κτιρίου, τὸ ὁποῖον νὰ χρησιμεύῃ ὡς θρησκευτικὸν κέντρον, διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν κατάλληλον διάθεσιν τῶν ὡρῶν τῆς ἀναπαύσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κυρίως λατρευτικοῦ ἔργου, ποὺ γίνεται εἰς τὸν ναόν. «Διατί λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τόσα μεγαλοπρεπῆ κτίρια, τὰ ὁποῖα κάμνουν τὴν πρωτεύουσάν μας ξακουστὴν εἰς τὸν κόσμον ὅλον, καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν ἕνα τοιοῦτο κέντρον;». Αὐτὴ ἦτο μία διάχυτος ἀπορία ὅλων, λέγει ἡ ἐφημερὶς «Ράϊχποστ» τῆς Βιέννης. Γενικὴ δὲ ἐξεφράσθη ἡ ἱκανοποίησις, ὅταν ἀνηγγέλθη ὅτι πρόκειται ν' ἀρχίσῃ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ κέντρου τούτου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ παρέχεται εὐκαιρία εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ διέρχωνται τὰς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των ἐλευθέρας ὥρας, ὄχι καθ' ὃν τρόπον ἐπιβάλλουν τὸ καφενεῖον καὶ ἡ λέσχη καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς «κοσμικῆς κινήσεως», ἀλλὰ κατὰ τρόπον ὠφέλιμον καὶ ἀποτελοῦντα ἀληθινὴν «ἀναψυχὴν» μέσα εἰς τὴν καθημερινὴν βιοπάλην. Διότι ἔχει γίνει μελέτη, ὥστε τὸ κτίριον νὰ εἶναι ἄξιον τοῦ προορισμοῦ του καὶ ἄξιον τοῦ «χριστιανικοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος».*

*Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι αἱ ἀλλεπάλληλοι αὐταὶ ἐκδηλώσεις τοῦ ὑγιοῦς δυτικοῦ πολιτισμοῦ—διότι δὲν ὑπάρχει μόνον ὁ σάπιος καὶ ἀνισόρροπος πολιτισμός, τὸν ὁποῖον ἀμιλλῶνται νὰ μεταφέρουν ἐδῶ ἐκ τῆς Δύσεως οἱ θαυμασταί του, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ὑγιής—θὰ ἀνοίξουν ἐπὶ τέλους τὰ μάτια καὶ ἐκείνων, ποὺ νομίζουν ὅτι μόνον τὰ κέντρα τῆς διαφθορᾶς καὶ τὰ ἔθιμα, ποὺ ἀποσυνθέτουν τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν κοινωνίαν, ἀποτελοῦν τὸ «εὐρωπαϊκὸ χρῶμα» μιᾶς πόλεως ἢ μιᾶς κοινωνίας.*

**Ἡ ἀνιοῦσα τῶν διαζυγίων.**

*Ἀναμφιβόλως ὅμως τοῦ σάπιου πολιτισμοῦ δεῖγμα εἶναι τὸ ἐξαγόμενον τοῦ ἐν Γενεύῃ ἐρευνόντος Διεθνοῦς Γραφείου Στατιστικῆς ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γάμων καὶ διαζυγίων. Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν τοῦ Γραφείου τούτου, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ αὐξησις τῶν διαζυγίων ὑπῆρξεν ἀλματική. Εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν ἐνῷ προπολεμικῶς ἐσημειοῦντο κατ' ἔτος 37 διαζύγια ἐπὶ 10.000 κατοίκων, τῷ 1935 ἔφθασαν εἰς τὰ 53. Εἰς τὴν Γερμανίαν κατὰ τὸ 1913 ἦσαν 28 διαζύγια ἐπὶ 10.000 κατοίκων· τῷ 1935 ἔφθασαν εἰς τὰ 75. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου προπολεμικῶς ἐσημειοῦτο ὁ ὀλιγώτερος ἀριθμὸς διαζυγίων—μόλις ἓν καὶ ἡμισυ ἐπὶ 10.000 κατοίκων,—τώρα ἐδεκαπλασιάσθησαν. Καὶ ὑπεράνω ὅλων ἐτέθησαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἐπὶ 10.000 κατοίκων ἀριθμοῦνται διαζύγια 129!*

*Θὰ ἠδύνατο λοιπὸν νὰ σημειωθῇ ἐπικαίρως ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν περίφημος Ἄγγλος συγγραφεὺς Τσέστερτον ἔδωκεν ἐπὶ τοῦ «προβλήματος τοῦ διαζυγίου» εἰς δημοσιογράφον: «Ὁ τρόπος, εἶπε, μὲ τὸν ὁποῖον κρίνεται τὸ ζήτημα τοῦ διαζυγίου σήμερον, ἀποτελεῖ μέγιστον κίνδυνον διὰ τὴν κοινωνίαν, καὶ ἂν ἀκόμη ἐκλάβωμεν τὸν γάμον ὡς ἁπλοῦν συμβόλαιον. Διότι, ἐὰν κάθε συμβόλαιον, ἐμπορικῆς ὡς ἐν παραδείγματι ὑποθέσεως, ἐλύετο μὲ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν, ποὺ λύεται σήμερον τὸ συζυγικὸν συμβόλαιον, αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς τὸν κόσμον θὰ κατέπιπτον ἀμέσως εἰς ἀφάνταστον χάος».*

*Καὶ νὰ σκεφθῇ κανείς, ὅτι τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου συνάπτεται μὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν καὶ μὲ ὑπόσχεσιν διδομένην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ! Πόση λοιπὸν ὁσὶς ἠθικῆς ἀβαρίας καὶ πόση ἀναξιοπιστία χρειάζεται διὰ μίαν τοιαύτην ἐπιορκίαν!*

**Μόρφωσις ἄνευ ἠθικῆς.**

*Ὁ διάσημος βιολόγος καὶ φιλόσοφος Δρ. Ἀλ. Καρρέλ, ἐκ τοῦ προσφάτου περιφήμου συγγράμματος τοῦ ὁποίου ἐσημειώσαμεν ἐδῶ καὶ ἄλλας γνώμας, σημειώνει καὶ τὰ ἀκόλουθα διὰ τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως τῆς στερουμένης ἠθικῆς.*

*«Παρὰ τὰ μεγάλα ποσά—γράφει—ποὺ ἐξοδεύονται διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, δὲν μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ πνευματικὴ ἡγέτις τάξις καθίσταται πλέον πολυάριθμος. Βεβαίως κατὰ μέσον ὅρον εἶναι μορφωμένη. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν εἶναι μεγαλυτέρα. Ἀγοράζει περισσότερα βιβλία καὶ περιοδικὰ ἀπὸ ἄλλοτε. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσώπων, ποὺ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἐπιστήμην, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν τέχνην, νῦξησεν. Ἀλλὰ αἱ ταπεινότεραι μορφαὶ τῆς λογοτεχνίας καὶ αἱ ἀπομιμήσεις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τέχνης προσελκύουν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Δὲν φαίνεται ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ ὅροι ὑγιεινῆς, ὑπὸ τοὺς ὁποίους μορφώνονται τὰ παιδιά, καὶ αἱ φροντίδες, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται δι' αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, ἐπέτυχαν νὰ ὑψώσουν τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἐπίπεδον. Ἴσως μάλιστα νὰ ὑφίσταται ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεώς των καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεώς των. Φαίνεται ὅτι λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἑνὸς ἠθικοῦ θωρακισμοῦ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ των ἀνάπτυξις καταπίπτει. Φαίνεται ὅτι ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς εἶνε ἀνίκανος νὰ δημιουργήσῃ μίαν τάξιν ἡγέτιδα, προικισμένην συνχρόνως μὲ φαντασίαν, πνεῦμα καὶ θάρρος. Σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας ἐσημειώθη μία ἐλάττωσις τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἐπιπέδου εἰς τοὺς φέροντας τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως μιᾶς χώρας. Πρὸ παντὸς ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀδυναμία τῶν ἀρχηγῶν θέτει εἰς κίνδυνον τὸν σύγχρονον πολιτισμόν. Οὕτως αἱ μεταβολαί, αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον εἰς τὸ περιβάλλον μας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐπιστήμης, ἐπέφερον διαφορετικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἠλπίζοντο εἰς τὴν ἀρχήν».*

## ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

*Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 13 Δεκεμβρίου θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:*

*Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.*

*Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.*

*Ἁγ. Τριάδος Πειραιῶς ὁ κ. Π. Τρεμπέλας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.*

*Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος ὁμιλῶν καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5· Ἁγ. Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.*

*Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Λάζ. Χατζηθέμελις ἐν Ξάνθῃ· Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· Εὐστ. Μπιλάλης ἐν Σέρραις· Ἀντ. Λαζαρίδης ἐν Ναούσῃ· ἱεροδ. Χαρ. Δέδες ἐν Μυτιλήνῃ· ἱεροδ. Πάμφιλος Παπαγιάννης ἐν Καλάμαις· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν Χανίοις· Περικλῆς Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῳ· Κωνστ. Χρόνης ἐν Ἡρακλείῳ· Δημ. Παπαδημητρίου ἐν Χίῳ· Γεώρ. Γεωργαντόπουλος ἐν Λαρίσῃ· Δημ. Ρέβελας ἐν Ἰωαννίνοις· Χαρ. Βασιλόπουλος ἐν Αἰτωλικῷ καὶ Νεοχωρίῳ καὶ Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου).*

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι